

“Герої нації: Симон Петлюра” (до 90-річчя від дня смерті)

Симон Васильович Петлюра – головний отаман військ Української Народної Республіки, останній голова Директорії, талановитий публіцист і державний діяч був нащадком стародавнього козачого та священницького роду. Народився 10 травня 1879 року, у передмісті Полтави, був третім сином у родині, мав трьох братів та п'ять сестер. Батько - Василь Павлович Петлюра, був міщанином. Маючи три екіпажі, займався візницькою справою. Мати – Ольга Олексіївна, з давнього полтавського роду Марченків. Її батько був співзасновником Київського Йонівського скиту.

У віці 13-ти років розпочав навчання – спочатку у церковнопарафіяльній школі, згодом у Полтавській духовній семінарії, з якої був виключений за “революційно-національні настрої”.

На той час Полтава була одним із осередків національно-патріотичного життя України з сильними українськими традиціями і самобутністю. Початок ХХ століття ознаменувався поживленням національного руху, що проявився у створенні низки українських гуртків і громад не тільки культурно-просвітницького, а й політичного характеру.

Симон Петлюра почав свою політичну кар'єру вступом до Революційної Української партії (РУП), яку в 1905 році було перетворено на УСДРП. Під загрозою арешту восени 1902 року виїхав з України на Кубань, де працював учителем і архівістом. В 1904 році його заарештували за поширення листівок, але через кілька місяців його звільнили “на поруки”. Кілька місяців провчився на курсах українознавства у Львові, якими керував М.Грушевський та редагував партійні видання “Праця” й “Селянин”.

Журналістикою майбутній глава української держави займався й у Петербурзі, видавав щомісячник “Вільна Україна”, а заради хліба насущного служив у приватному транспортному підприємстві.

На початку 1911 року С.Петлюра перебрався в Москву, де на нього чекала Ольга Більська, полтавка, студентка Московського університету, згодом вони одружилися і в них народилася донька Леся Петлюра (1911-1941 р.р.). Там він редагував російськомовний журнал “Українське життя”, в якому публікувалися М.Грушевський, Д.Донцов, С.Русова, С.Єфремов, а також працював скромним бухгалтером.

У роки революції став одним із провідних діячів національно-демократичного руху, членом Центральної Ради, генеральним секретарем військових справ, але в грудні 1917 року, не погоджуючись з симпатіями глави уряду В.Винниченка до більшовиків, подав у відставку.

У період гетьманства Скоропадського займався земською діяльністю, але був заарештований, тому що Союз земств опублікував маніфест, спрямований проти гетьманського правління.

З в'язниці Петлюра вийшов у ході повстання проти режиму Скоропадського й відразу ж був обраний до складу Директорії, зайнявши пост Головного отамана армії УНР. А з лютого 1919 року він стає головою Директорії й отримує величезні повноваження. Його головною справою стало формування боєздатності української армії.

Однак сил в Україні на цей час майже не залишилося – вона була виснажена роками

війни, анархії та внутрішніх розбратів.

Намагаючись вивести Україну з міжнародної ізоляції, С.Петлюра був змушений піти на укладання між УНР і Польщею угоди про спільні дії проти більшовицької Росії.

У квітні 1920 року був підписаний Варшавський договір між Польщею та Україною, але ставка на цей союз не виправдала себе – польський уряд, зрадивши союзників, фактично залишив українське військо наодинці з більшовиками.

З листопада 1920 року на території Польщі почав діяти Державний центр УНР в екзилі*. Він включав Директорію, уособлюване її головою і головним отаманом С.Петлюрою, уряд УНР, армію УНР та державні установи з їхніми службовцями.

У 1923 році уряд радянської України зажадав від польських властей видачі С.Петлюри як ворога народу. Тож він змушений був виїхати спочатку до Будапешта, згодом до Відня і Женеви, а з 1924 року оселився з родиною у Парижі. На теренах Франції С.Петлюра продовжував керувати діяльністю екзильного уряду УНР, заснував тижневик “Тризуб”, активно займався публіцистикою. 25 травня 1926 року постріли більшовицького агента С.Шварцбарда обірвали життя незламного борця за незалежність України Симона Петлюри. Похований на цвинтарі Монпарнас у Парижі.

Знаковою подією для Рівненської обласної бібліотеки для дітей було перейменування у 1992 році вулиці Червоноармійської на Симона Петлюри, оскільки на ній знаходиться наша книгозбірня. А згодом, 14 жовтня 2001 року, на вказаній вулиці, в центрі міста, поряд з Народним домом встановлено пам’ятник - погруддя Симону Васильовичу Петлюрі. Авторами є скульптори: П.Подолець, В.Шолудько, В.Стасюк та архітектор Т.Мельничук.

Рівне стало першим містом в Україні, де відкрито пам’ятник видатному діячу історії - Симону Петлюрі, адже наприкінці березня 1919 року тодішній уряд УНР – Директорія – працював у Рівному.

* перебування політичного вигнання офіційної особи, уряду, партії за межами батьківщини на правах політичного вигнання.

Джерела:

Книги

Вулиця Симона Петлюри в Рівному//Бухало Г. Рівне. Вулиці, майдани, проспекти.

Короткий довідник/Г. Бухало, В.Матійченко. – Рівне, 2000.- с. 50.

Симон Васильович Петлюра//Клімов А.А. Україна. Видатні постаті/А.А.Клімов. – Х., 2008.- с. 75.

Симон Петлюра//Нартов В. Видатні особистості України. Факти. Документи.

Оцінки/В.Нартов. – Х., 2007. – с. 159.

Симон Петлюра//Потоцький В.П. Хто є хто в українській історії/В.П.Потоцький. – Х., 2010.- с. 113.

Симон Петлюра//Усі видатні постаті історії України: біографічний нарис. – Х., 2008.- с. 194.

Статті

Героям слава!: щороку у місяці травні вшановуємо наших Героїв, які поклали своє життя за українську державність портрет Симона Петлюри//Світ дитини. – 2011. - № 5. – 2-а с. обкл.

Довганюк, Наталія. С.Петлюра: “...Я вірю, що Україна, як держава, буде”/Довганюк,

Наталія//Журавлик.- 2013. - № 3 (березень). – с. 10.

Куліш А. Пам'яті Симона Петлюри: до 85-річчя його вбивства/А.Куліш//Журавлик. – 2011. - № 5 (травень). – с. 10.

Медвідь, Василь. Не журився козак - і став отаманом: [життя і діяльність С.Петлюри]/Медвідь, Василь//Журавлик.- 2009. - №11 (листопад). – с. 13.

Інтернет-ресурси

Симон Васильович Петлюра Електронний ресурс // Вікіпедія: веб-сайт.—Електрон. дані. -Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Петлюра_Симон_Васильович. - Назва з екрана.

Симон Петлюра: міфи та реальність. До 135-річчя з дня народження Електронний ресурс // Хмельницький портал: веб-сайт.—Електронні дані.—Режим доступу: <http://proskurov.info/about/information/history/9966-symon-petliura-mify-ta-realnist-do-135-richc-hia-z-dnia-narodzhennia>. - Назва з екрана.

Пам'ятники Рівного Електронний ресурс// Вікіпедія: веб-сайт.—

Електрон. дані.—Режим доступу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/https://uk.wikipedia.org/wiki/Пам%27ятники_Рівного. - Назва з екрана.

Підготувала :

Л.Лаврук, провідний методист Рівненської обласної бібліотеки для дітей